

Art. 25. Celem ochrony osoby lub majątku władze, w których okręgu osoba przebywa lub znajduje się jej majątek, wydadzą na podstawie miejscowego prawa tymczasowe zarządzenia konieczne.

Art. 26. Artykuły powyższe (24 i 25) nie mają zastosowania do kurateli (opieki) dla spraw poszczególnych.

VIII. PRAWA SPADKOWE.

Art. 27. 1) Dla spraw spadkowych właściwe jest prawo, któremu spadkodawca podlegał osobiście w chwili śmierci.

2) Spadkobiercy muszą posiadać zdolność nabycia spadku nie tylko według ustawy właściwej dla praw spadkowych, ale także według ustawy, której podlegają osobiście.

Art. 28. Rozporządzenia ostatniej woli i umowy o prawa spadkowe podlegają prawu spadkodawcy z czasu sporządzenia tych czynności.

Art. 29. 1) Majątki, któremi spadkodawca nie może rozporządzać na wypadek swej śmierci, podlegają prawu miejsca, w którym się znajdują.

2) To samo prawo stosować należy do ograniczeń publiczno-prawnych, którym ulega spuścizna lub jej części.

Art. 30. Celem zabezpieczenia spadku władze wydadzą konieczne zarządzenia tymczasowe na podstawie prawa, obowiązującego w miejscu znajdowania się przedmiotów spadkowych.

IX. PRZEPISY OGÓLNE.

Art. 31. Przepisy ustawy niniejszej należy stosować i wtedy, gdy ustawa o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (prawo prywatne międzynarodowe) wskazuje właściwość prawa obowiązującego w Polsce.

Art. 32. Gdy niepodobna ustalić faktu, rozstrzygającego w ostatnim rzędzie o prawie właściwym, władza polska stosuje prawo, obowiązujące w miejscu jej siedziby.

Art. 33. Ustawa niniejsza zyskuje moc obowiązującą po upływie 30 dni od jej ogłoszenia.

Art. 34. Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *K. Bartel*

Minister Sprawiedliwości: *W. Makowski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Młodzianowski*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
A. Sujkowski

581.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U s t a w a

z dnia 2 sierpnia 1926 r.

o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych.

(Prawo prywatne międzynarodowe).

I. OSOBY.

Art. 1. 1) Zdolność osobistą osoby fizycznej ocenia się według praw państwa, którego osoba ta jest obywatelem; jeżeli zaś obywatelstwa ustalić nie można — według praw, obowiązujących w miejscu jego zamieszkania.

2) Zmiana obywatelstwa nie pociąga za sobą utraty już uzyskanej pełnoletności.

3) Zdolność osób prawnych, oraz wszelkich spółek i stowarzyszeń ocenia się podług prawa, obowiązującego w miejscu ich siedziby.

Art. 2. Zdolność osobistą kupca w jego obrocie handlowym ocenia się podług prawa, obowiązującego w siedzibie przedsiębiorstwa.

Art. 3. Jeżeli cudzoziemiec, niezdolny według prawa, któremu podlegał osobiście (art. 1), sporządził w Polsce czynność prawną (art. 9 ust. 1), mającą w Polsce wyrzec skutek, należy oceniać jego zdolność według prawa, obowiązującego w Polsce, gdy tego wymaga bezpieczeństwo uczciwego obrotu.

Uznanie za zaginionego, znikłego lub zmarłego.

Art. 4. 1) Dla uznania osoby za zaginioną, znikłą lub zmarłą właściwe są władze i prawo państwa, któremu osoba ta podlegała ostatnio.

2) W razie konieczności władze polskie mogą według praw, obowiązujących w Polsce, uznać cudzoziemca za zaginionego, znikłego lub zmarłego, o ile chodzi o skutki w obrębie Państwa Polskiego.

II. FORMA CZYNNOŚCI PRAWNEJ.

Art. 5. Forma czynności prawnej podlega prawu, które właściwe jest dla samej czynności; jednak wystarczy zastosowanie się do prawa, obowiązującego w miejscu sporządzenia czynności, jeżeli to miejsce nie jest wątpliwe.

III. PRAWA RZECZOWE.

Art. 6. 1) Posiadanie i prawa rzeczowe podlegają ustawie państwa, w którym znajduje się ich przedmiot.

2) Zasiedzenie, przedawnienie i przemilczenie ocenia się według ustawy miejsca, w którym rzecz ruchoma znajdowała się w chwili upływu czasokresu. Nabywający prawo może powołać się także na ustawę miejsca, w którym rzecz ruchoma znajdowała się w chwili rozpoczęcia czasokresu.

3) Nabycie, zmiana lub umorzenie praw rzeczowych na nieruchomości, położonej w Polsce, jak

również zobowiązania, z czynności prawnych wynikające, na podstawie których prawa takie mają być nabyte, zmienione lub umorzone, podlegają co do formy, jak i innych warunków ważności, wyłącznie prawu, obowiązującemu w Polsce. Nie tyczy się to jednak obowiązków, wynikających ze stosunków rodzinnych lub praw spadkowych.

IV. ZOBOWIĄZANIA.

Art. 7. Strony mogą poddać stosunek obowiązkowy prawu ojczystemu, prawu miejsca zamieszkania, prawu miejsca sporządzenia czynności prawnej, prawu miejsca wypełnienia zobowiązania, lub prawu miejsca położenia rzeczy.

Art. 8. Jeżeli strony nie oznaczyły właściwego prawa, natenczas stosuje się:

- 1) do umów, zawieranych na giełdzie lub targach publicznych, — prawo tamże obowiązujące;
- 2) do umów, odnoszących się do nieruchomości, — prawo, obowiązujące w miejscu, gdzie nieruchomość się znajduje;
- 3) do umów, zawieranych w handlu częstkowym, — prawo miejsca, gdzie jest siedziba sprzedawcy;
- 4) do umów o usługi, roboty, budowie i dostawy, zawieranych z państwem, — prawo właściwe według siedziby władzy działającej, a do takichże umów, zawieranych z innymi związkami publicznymi, — prawo, obowiązujące w ich siedzibie;
- 5) do umów o ubezpieczenie — prawo, obowiązujące w siedzibie zakładu ubezpieczającego; do umów, zawartych z przedstawicielstwem zagranicznego zakładu, mającem siedzibę w Polsce, — prawo, w Polsce obowiązujące.
- 6) do umów, zawieranych z notariuszami, adwokatami i innymi osobami, spełniającymi czynności zawodowe, w zakresie tych czynności, — prawo miejsca, w którym osoby te zawód swój stale wykonywają;
- 7) do umów o pracę, zawieranych z pracownikami przez przedsiębiorców handlowych, przemysłowych i górniczych, — prawo miejsca, w którym praca jest wykonywana.

Art. 9. 1) Do umów, nie objętych liczbami 1 — 7 artykułu 8, stosować należy prawo państwa, w którym obie strony w czasie zawarcia umowy mają miejsce zamieszkania. Gdy strony mieszkają w różnych państwach, a zobowiązanie jest jednostronne, stosować należy prawo państwa, w którym mieszka dłużnik; gdy zobowiązanie jest obustronne, — prawo państwa, w którym umowę zawarto. Umowa między nieobecnymi uchodzi za zawartą w miejscu, w którym oferent otrzymał przyjęcie oferty.

2) Prawo, obowiązujące w miejscu zawarcia umowy, ma zastosowanie także wtedy, gdy nie można ustalić miejsca zamieszkania, mającego rozstrzygać o prawie właściwym.

3) Jeżeli dłużnik, sporządzający czynność jednostronną, nie oznaczył sam prawa właściwego, obowiązuje go prawo miejsca jego zamieszkania, a jeżeli miejsca zamieszkania ustalić nie można, — prawo miejsca sporządzenia czynności.

4) Miejscem zamieszkania kupca w jego obrocie handlowym jest siedziba przedsiębiorstwa; jeżeli

kupiec ma kilka przedsiębiorstw, — siedziba przedsiębiorstwa, z którym stosunek związany.

Art. 10. We wszystkich powyższych przypadkach (art. 7 — 9) strony związane są szczególnymi zakazami ustawowymi, unieważniającymi sprzeczne z nimi czynności prawne, a wydanymi w państwach, w których dłużnik ma miejsce zamieszkania i ma wypełnić zobowiązanie.

Art. 11. 1) Zobowiązania z występów i z innych zdarzeń prawnych podlegają prawu państwa, gdzie zaszedł fakt, który wywołał zobowiązanie.

2) To samo prawo rozstrzyga, czy osoba, w swej zdolności osobistej ograniczona, odpowiada za wyrządzoną szkodę.

V. PRAWA MAŁŻEŃSKIE.

Zawarcie małżeństwa.

Art. 12. 1) Prawną możliwość zawarcia ważnego związku małżeńskiego ocenia się dla każdej ze stron według jej ustawy ojczystej.

2) Cudzoziemcom, którzyby według swych praw ojczystych mogli zawrzeć związek małżeński, niewolno, mimo to, zawierać małżeństwa w Polsce przed tutejszemi władzami, jeżeli przeciw podobnemu małżeństwu według prawa, w Polsce obowiązującego, zachodzi jedna z następujących, nieusuwalnych w drodze dyspensy, przeszkód ważnego małżeństwa:

- 1) pokrewieństwo lub powinowactwo;
- 2) nastawienie na życie małżonka;
- 3) zawarty poprzednio związek małżeński;
- 4) różnica religii, wyższe święcenia kapłańskie i uroczyste śluby zakonne.

Art. 13. 1) Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu, obowiązującemu w miejscu zawarcia związku małżeńskiego.

2) Do ważności małżeństwa, zawartego poza granicami Polski, wystarczy zachowanie formy, przepisanej przez prawa ojczyste obojga małżonków.

Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami.

Art. 14. 1) Stosunki osobiste i majątkowe małżonków podlegają ich prawu ojczystemu. Jeżeli małżonkowie następnie należeć będą do państw różnych, stosunki ich oceniać się będzie według prawa państwa, do którego w ostatnim czasie należeli wspólnie.

2) Każdoczesne prawo ojczyste małżonków rozstrzyga, czy w czasie pożycia małżeńskiego mogą zawrzeć układ majątkowy, lub rozwiązać, albo zmienić układ, między nimi istniejący.

3) Jednak zmiana obywatelstwa sama przez się nie wpływa na zmianę ustawowego ustroju majątkowego małżonków, który podlega nadal ojczystemu prawu męża z czasów zawarcia ślubu.

Art. 15. Układy majątkowe małżeńskie, tudzież darowizny między małżonkami, lub narzeczonymi podlegają prawu państwa, do którego mąż lub narzeczony należał w chwili zawarcia umowy.

Art. 16. Artykuły 14 i 15 nie mają zastosowania, o ile państwo, w którego granicach położone

są nieruchomości małżonków, wymaga stosowania co do tych nieruchomości własnego prawa.

Rozwód i rozdział od stołu i łoża.

Art. 17. 1) Dla rozvodu lub rozdziału od stołu i łoża właściwe są władze i prawo państwa, któremu małżonkowie osobiście podlegają w czasie żądania rozvodu lub rozdziału. Jeżeli małżonkowie podlegają w tym czasie państwom różnym, właściwe są władze i prawo państwa, do którego małżonkowie wspólnie należeli w ostatnim czasie.

2) Jeżeli małżonkowie zmienili przynależność państwową, to fakt, który zmianę tę wyprzedził, może być przyczyną rozvodu lub rozdziału tylko o tyle, o ile uzasadnia rozwód lub rozdział także według prawa przed tą zmianą właściwego.

3) Dla małżonków, którzy posiadają obywatelstwo polskie lub dla których obywatelstwo polskie było ostatniem, jakie posiadali wspólnie, właściwe są władze polskie lub władze państwa ich miejsca zamieszkania; o ile jednak władze państwa obcego nie zastosowały prawa polskiego, orzeczenia ich nie ulegają ani uznaniu ani wykonaniu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

4) Jeżeli państwo, do którego należą cudzoziemcy, w Polsce zamieszkali, nie zastrzegło sobie orzecznictwa wyłącznego, władze polskie rozstrzygają o ich rozwodzie i rozdziale; oceniają przytem przyczyny według prawa ojczystego tych małżonków. Nawet w przypadku wyłączości, zastrzeżonej przez obce państwo, władze polskie mogą cudzoziemcom, zamieszkałym w Polsce, tymczasowo pozwolić na oddzielne mieszkanie i określić obowiązki utrzymania podług prawa, obowiązującego w Polsce.

VI. STOSUNKI MIĘDZY RODZICAMI A DZIEĆMI.

Pochodzenie ślubne.

Art. 18. 1) O ślubnem pochodzeniu dziecka rozstrzyga prawo ojczyste męża matki z czasu urodzenia się dziecka.

2) Jeżeli wówczas mąż już nie żył, właściwe jest prawo zmarłego z czasu jego śmierci.

Rodzice a dzieci ślubne.

Art. 19. 1) Dla stosunków między rodzicami a dziećmi ślubnymi właściwe jest ich prawo ojczyste.

2) Jeżeli prawa te są różne i odmienne, obowiązują prawo państwa, któremu strony wspólnie podlegały do ostatniego czasu.

3) Prawa rodziców i dziecka do nieruchomości, będącej własnością dziecka, ocenia się według praw państwa, w którym położona jest nieruchomość, jeśli państwo to uważa swoje prawo za właściwe.

4) Stosunek rodziców do córki zamężnej ocenia się według ojczystej ustawy męża córki, o ile uprawnienia rodziców, z właściwej dla nich ustawy płynące, sprzeczne są z uprawnieniami męża, opartymi na właściwej dla niego ustawie.

Dzieci nieślubne.

Art. 20. Stosunek dziecka nieślubnego do matki ocenia się według prawa państwa, do którego

matka i dziecko należą; gdyby zaś prawa matki i dziecka były później różne i odmienne, według ostatniego ich prawa wspólnego.

Art. 21. 1) Dla ustalenia nieślubnego ojcostwa, wzajemnych praw i obowiązków ojca i dziecka, tudzież ojca i matki właściwe jest prawo państwa, któremu matka i dziecko podlegały w chwili urodzenia się dziecka.

2) Jeżeli w tym czasie i ojciec nieślubny i matka mają miejsce zamieszkania w Polsce, należy stosować obowiązujące w Polsce prawo właściwe, gdy dla dziecka jest korzystniejsze.

Uprawnienie dzieci nieślubnych. (Legitymacja).

Art. 22. Uprawnienie dziecka nieślubnego podlega ojczystemu prawu ojca z czasu uprawnienia, a jeżeli ojciec wówczas już nie żył,—prawu z czasu jego śmierci.

Przysposobienie. (Adopcja).

Art. 23. Dla przysposobienia właściwe jest prawo państwa, do którego należy przysposabiający.

VII. OPIEKA.

Art. 24. Prawo i władze ojczyste osoby, potrzebującej pieczy prawnej (opieki, kurateli, pomocnika, doradcy sądowego), są właściwe dla wszystkich spraw w zakresie pieczy prawnej.

Art. 25. Polskie władze opiekuńcze mogą powierzyć władzom obcego państwa opiekę nad obywatelem polskim, mieszkającym lub posiadającym majątek w obcym państwie, wszakże tylko o tyle, o ile obywatel polski ma tam zapewnioną dostateczną opiekę osobistą lub majątkową.

Art. 26. Dla cudzoziemców, potrzebujących opieki, a zamieszkałych lub posiadających majątek w Polsce, władza polska wyda według własnych praw wszelkie potrzebne zarządzenia opiekuńcze stałe lub czasowe, o ile tego władza obcego państwa nie czyni w dostatecznej mierze. Powody i terminy ustanowienia i zniesienia opieki ocenia się według ustawy ojczystej cudzoziemca.

Art. 27. Artykuły powyższe (24—26) nie mają zastosowania do kurateli (opieki) dla spraw poszczególnych.

VIII. PRAWO SPADKOWE.

Art. 28. 1) Dla praw spadkowych właściwe jest prawo ojczyste spadkodawcy z chwili śmierci.

2) Spadkobiercy muszą posiadać zdolność nabycia spadku nie tylko według ustawy właściwej dla praw spadkowych, ale także według swej ustawy ojczystej.

Art. 29. Rozporządzenia ostatniej woli i umowy o prawa spadkowe podlegają prawu ojczystemu spadkodawcy z czasu sporządzenia tych czynności.

Art. 30. 1) Majątki, któremi spadkodawca nie może rozporządzać na przypadek swej śmierci (or-

dynacje), podlegają prawu państwa, w którym się znajdują.

2) To samo prawo stosować należy do ograniczeń publiczno-prawnych, którym ulega spuścizna lub jej części.

Art. 31. Majątek, według ojczywego prawa spadkodawcy bezdziedziczny, podlega, jako spuścizna bezdziedziczna, prawu państwa, w którego obrębie znajduje się w chwili śmierci spadkodawcy. Za bezdziedziczny uważa się majątek, który według prawa ojczywego spadkodawcy, w braku innych spadkobierców, przypada z ustawy państwu lub innym osobom prawnym.

Spuścizny po obywatelach polskich.

Art. 32. Przewód spadkowy w Polsce obejmuje spuściznę po obywatelu polskim, choćby majątek znajdował się zagranicą.

Spuścizny po cudzoziemcach.

Art. 33. Władze polskie ograniczą się w zasadzie do zabezpieczenia spuścizny, po cudzoziemcu pozostałej.

Art. 34. Jednakże na żądanie osoby, wykazującej swe prawa spadkowe, a zamieszkałej w Polsce, lub posiadającej obywatelstwo polskie, władze postępować będą ze spuścizną, znajdującą się w Polsce, tak, jak gdyby pozostała po obywatelu polskim. Stosować przytem będą prawo ojczywiste spadkodawcy (art. 28).

Art. 35. 1) Wydanie spuścizny poza granice Polski nastąpi dopiero po zaspokojeniu albo należytem zabezpieczeniu roszczeń i praw spadkowych obywateli polskich, w Polsce zamieszkałych cudzoziemców, tudzież Skarbu Polskiego.

2) Wydaniu spadku przez władze polskie nie może sprzeciwić się, kto nie wykazał swych praw na podstawie prawa właściwego.

IX. PRZEPISY OGÓLNE.

Odesłanie do innego prawa.

Art. 36. Jeżeli obce prawo ojczywiste, wskazane niniejszemi przepisami, jako właściwe, każe oceniać stosunek prawny według innego prawa, należy w Polsce zastosować to inne prawo.

Niejednolite prawo.

Art. 37. Gdy w państwie, którego prawo ustawa niniejsza wskazała jako właściwe, obowiązuje kilka odmiennych praw cywilnych, jego prawo wewnętrzne rozstrzyga, które z nich należy zastosować.

Ograniczenie w stosowaniu prawa obcego.

Art. 38. Przepisy prawa obcego nie mają w Polsce mocy prawnej, jeżeli są sprzeczne z podstawowymi zasadami obowiązującego w Polsce porządku publicznego lub z dobrymi obyczajami.

Ustalenie brzmienia, treści i właściwości prawa obcego.

Art. 39. 1) Sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o udzielenie tekstu praw obcych, lub o wyjaśnienie obcej praktyki sądowej.

2) Gdy niepodobna stwierdzić treści obcego prawa, lub ustalić faktu, rozstrzygającego w ostatnim rzędzie o prawie właściwym, władze polskie właściwie zastosują prawo, obowiązujące w Polsce.

Odwet.

Art. 40. Przeciw państwu, które w zakresie prawa prywatnego traktuje obywateli polskich gorzej niż własnych, albo gorzej niż obywateli innych państw obcych, lub wogóle odmawia im ochrony prawnej, udzielanej zobopólnie wśród państw cywilizowanych, Rada Ministrów może wydać rozporządzenie, które określi materję, kierunek i rozmiary, w jakich w stosunku do tego obcego państwa i jego obywateli zasada odwetu ma być zastosowana.

Moc obowiązująca.

Art. 41. Ustawa niniejsza zyskuje moc obowiązującą po upływie 30 dni od jej ogłoszenia.

Wykonanie ustawy.

Art. 42. Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *K. Bartel*

Minister Sprawiedliwości: *W. Makowski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Młodzianowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego: *A. Sujkowski*

582.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U s t a w a

z dnia 28 września 1926 r.

w sprawie zmiany brzmienia artykułów 103 i 104 ustawy o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 44 poz. 272).

Art. 1. Artykuły 103 i 104 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. U. R. P. № 44 poz. 272) otrzymują brzmienie następujące:

„Art. 103. Ustawa niniejsza powinna objąć do dnia 9 czerwca 1936 r. swem działaniem terytorjum